

PORT
PAYÉ
HELLAS

'Ελεύθερη πληροφόρηση

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Μητροπολίτης Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
Ἀριθμός φύλλου 212

1 Σεπτεμβρίου 2007

Ἡ θεοποίηση τῆς ἐξουσίας

έν μέ αἰφνιδιάζει ἡ τόλμη τοῦ μπλόκ τῶν σημερινῶν ἀθέων, πού τοὺς βλέπω καί τοὺς ἀκούω νά ἀνυψώνουν, προκλητικά, στήν περιωπή τῆς θεότητας τό ἄτομό τους καί νά ἐπιδίδονται στή νοσηρή πρακτική τῆς αὐτολατρίας. Ὅταν ἡ ὕπαρξη ἀπολέσει τή γλυκειά γεύση τοῦ διαλόγου μέ τόν «ὑπέρ λόγο καί ἔννοια» Θεό, εὐκόλα διολισθαίνει στήν ἄλογη ἔπαρση. Αὐτοανακηρύσσεται ὑπέρτατη αὐθεντία. Καί αὐτοθαυμάζεται, ὡς εἰδωλικό πορτραῖτο δύναμης καί σοφίας.

Η τόλμη τῶν σύγχρονων ἀθέων ἀνακαλεῖ στό λογισμό σελίδες τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, κυριαρχημένες ἀπό τά βλοσυρά πρόσωπα τῶν αὐτοθεοποιημένων ἐξουσιαστικῶν. Συνειρμικά, ἀνανεώνει στίς ψυχές τήν ἀπέχθεια, πού προκάλεσε καί συνεχίζει νά προκαλεῖ ἡ θεοποιημένη ἔπαρση. Καί ἀνεβάζει στό βλέμμα τή συνοφρύωση τοῦ στεναγμοῦ, πού γέννησε καί γεννάει ἡ ἀνάμνηση τῶν λουσμμένων στό μαῦρο δάκρυ καί στό πορφυρό αἷμα θυμάτων τῆς ἀπολυτοποιημένης ἐξουσίας.

Δέν είναι τυχαίο συμβάν, ἡ θεοποίηση τῶν αὐτοκρατόρων στίς Παλιές, εἰδωλολατρικές κοινωνίες καί ἡ, ἀντίστοιχη, ὑπερύψωση τῶν ποικιλόχρωμων τυράννων, πού γέννησαν τά ὀλοκληρωτικά σχήματα καί πού αἱματοκύλισαν τήν οἰκουμένη, κατά τή ροή τῶν δυό τελευταίων αἰώνων. Ἔτομα, πού μέ συμπτωματική διαδοχή ἤ μέ τή χρήση ἐκτραχηλισμένης βιαιότητας ἀνέβηκαν τά σκαλοπάτια τῶν ἀξιωματίων, πού ντύθηκαν τή βασιλική ἢ τήν αὐτοκρατορική χλαμύδα ἢ, κύνοντας ποτάμι τό αἷμα τῶν ἀντιπάλων τους, θρονιαστίσκαν στήν καθέδρα τῆς πρώτης καί ἀπόλυτης ἐξουσίας, θεώρῃσαν δικαίωμά τους, νά ὑποβιάσουν καί νά διασύρουν τό Θεό μέ τήν ἀνίερη προπαγάνδα τους καί νά ἀνακηρύξουν τό ἄτομό τους θεό, ἀρμόδιο νά ἐξουσιάζει, νά χαρίζει προνομίες ἢ νά ἀφαιρεῖ τή ζωή. Καί ἐξανάγκασαν τίς λαϊκές μάζες νά σκύψουν τό κεφάλι, νά τούς προσκυνήσουν σεβαστικά καί νά ὑποταχτοῦν, μέ ἀλόγιστη δουλοπρέπεια, στά εὐκαιριακά τους καπρίτσια.

Αν διανοθεῖ κανεῖς νά συντάξει πίνακα τῶν τυράννων, πού ἀπαρήλασαν στή λεωφόρο τῆς ἱστορίας, μέ πλαστά διαπιστευτήρια θεοποιημένης ἐξουσίας, τά ὀνόματα, πού θά προκύψουν, δέ θά εἶναι λίγα. Ἐνδεικτικά, θυμίζω κάποιες φυσιογνωμίες, πού πέρασαν στήν ἱστορία μέ τό στίγμα τῆς ἐγωτραφοῦς μωρίας καί τῆς ἔσχατης κτηνωδίας. Τό βασιλιά τῆς Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορα, πού ἔστησε τή χρυσή του εἰκόνα καί ὑποχρέωσε τούς ὑπηκόους του νά πέσουν στή γῆ καί νά τήν προσκυνήσουν. Τό Βασιλιά τῆς Ἰουδαίας Ἡρώδη, πού δέν ἔνοιωσε καμμία ἀναστολή στή μανιακή ἔξαψη του καί «ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τούς παῖδας τούς ἐν Βηθλεέμ καί ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς ἀπό διειτοῦς καί κατωτέρω» (Ματθ. 8' 16). Τό γιό του, τόν τετράρχη Ἡρώδη, πού, γιά νά ἀρέσει στό ἁμαρτωλό θυγάτριό τῆς πονηρῆς Ἡρωδιάδας, «πέμψας ἀπεκεφάλισε τόν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ» (Ματθ. 14' 10). Τόν Νέρωνα, πού ἔβαλε τή φωτιά στήν αἰώνια πόλη, στή Ρώμη καί, μετά, γιά νά καλύψει τήν ἐνοχή του, ἔριξε τίς εὐθῦνες σιούς Χριστιανούς καί ξεσήκωσε σκληρό διωγμό ἐναντίον τους. Στά χνάρια αὐτῶν περπάτησαν καί πολλοί ἄλλοι. Σκληροί, ἀπάνθρωποι δικτάτορες, πού, μέσα στήν τρελή, τή θεοποιημένη

τους ἀλαζονεία, σκόρπισαν φωτιά καί θάνατο στά ταπεινωμένα καί ἀνυπεράσπιστα πλήθη.

Φίλε ἄθεε, δέ μου διαφεύγει, ὅτι, ἐνῶ διεκδικεῖς τήν καθέδρα τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας, προβάλλεις, παράλληλα, τό μοντέρνο στυλ σου καί διαφημίζεις τή δημοκρατική σου ταυτότητα. Σέ ἀκούω νά μιλάς μέ ἀπέχθεια γιά ὄλους ἐκείνους, πού ἔσφιξαν στό χέρι τό σκῆπτρο τῆς ἀσύδοτης, θεοποιημένης ἐξουσίας καί θεμελίωσαν τούς θρόνους τους στά νεκρά κορμιά τῶν θυμάτων τους. Σαλπίζεις ἀντίσταση καί πόλεμο. Μέ ὄραμα νά γκρεμιστοῦν οἱ ἀλαζόνες τύραννοι. Καί νά ἀναδειχτεῖ ἡ πρωτογενής καί ἀδιπραγμάτευτη ἀξία τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης. Νά γίνουν σεβαστά τά δικαιώματα τοῦ κάθε ἀτόμου. Νά προστατευτεῖ ἡ ἐλευθερία του. Νά στερεωθεῖ ἡ δικαιοσύνη.

Σοῦ διαφεύγει, ὅμως, μιά ἄλλη ἱστορική πραγματικότητα. Τό συγκρέμισμα τῶν αὐτοκρατορικῶν θρόνων τό χρωστᾶμε καί σύ καί ἐγώ, στούς μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας. Στούς ἀδάμαστους ἥρωες, πού προτίμησαν νά ὀδηγηθοῦν στίς φυλακές καί στά ἀμφιθέατρα, νά σφαγοῦν ἢ νά γίνουν βορά τῶν θηρίων, ἀλλά νά μή προδώσουν τήν πίστιν τους στό Θεό τῆς Ἀγάπης. Οἱ δῆμοί τους τούς ἀνάγκαζαν νά παραδεχτοῦν τή θεϊκή ιδιότητα τοῦ αὐτοκράτορα καί νά προσφέρουν θυσία στό βωμό του. Καί ἐκεῖνοι, ἀλύγιστοι, ἀνυποχώρητοι, διακήρυτταν, μέσα στό στάδιο καί μπροστά στούς δημίους τους, ὅτι δέν ἀναγνωρίζουν στή γῆ κανένα θεό. Μόνος Θεός, εἶναι ὁ Δημιουργός τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὁ Πλάστης τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, ἡ πηγὴ τῆς ἄπειρης Σοφίας καί τῆς ἀσύλληπτης Ἀγάπης. Αὐτοί, ναι, αὐτοί ἄλλαξαν τή ροή τῆς ἱστορίας. Αὐτοί, πῶτοι καί πρωτοποριακά, ὑπογράφοντας μέ τό αἷμα τους τό περιεχόμενο τῆς πίστεως τους καί τήν ἀφοσίωσή τους στόν Ἕνα καί ὑπερβατικό Θεό, ἀνάδειξαν τήν ἀξία τοῦ κάθε προσώπου. Καί ἐπέβαλαν, στούς συγχρόνους τους καί στούς μεταγενέστερους, τήν ἰσοτιμία ἐξουσιαστικῶν καί ἐξουσιαζόμενων, ἐπίσημων καί ἀνεπίσημων, σοφῶν καί ἀγράμματων, δυνατῶν καί ἀδύναμων. Στόν κόσμο τοῦ Θεοῦ-καί μόνο ἐκεῖ-«οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλληνας, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ· πάντες γιά ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλάτ. γ' 28).

Ὅραματα καί... θεάματα

Αέν είναι γνωστό, αν οι σελίδες της προσωπικής του ιστορίας, που χαράσσει τούτη τη στιγμή, μέ κόπο και όδύνη, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, είναι οι τελευταίες ή οι μεσαίες του συνολικού βιογραφικού του πονήματος. "Αλλωστε, κανένας από μᾶς, τούς πρόσκαιρους δρομείς της ιστορίας, δέν είναι σέ θέση νά προσδιορίσει τό μήκος της δικῆς του, ἐπίγειας, τροχιᾶς. Ὡστόσο, ὅ,τι, ἴσαμε σήμερα ἔχει χαραχτεῖ στή βίβλο τῶν ἡγετικῶν πρωτοβουλιῶν τοῦ κ. Χριστόδουλου, ἀποτελεῖ ὀλοκληρωμένο καί τετελεσμένο κομμάτι της σύγχρονης ἐκκλησιαστικῆς μας ιστορίας. Καί ἔχει ἐκχωρηθεῖ, ἀνεπίστροφα, στήν κρίση καί στήν ἀποτίμηση τῶν ἱστορικῶν καί τοῦ καθενός ἐνδιαφερόμενου μέλους της Ἐκκλησίας. Τά ἐπιτεύγματα ἐπιβάλλεται νά προβληθοῦν καί νά ἐπαινεθοῦν. Καί οἱ λανθασμένοι σχεδιασμοί ἢ οἱ ἐνσυνείδητοι φάλτσοι χειρισμοί δέν ἐπιτρέπεται νά καλυφθοῦν κάτω ἀπό τό μανδύα της σκοπιμότητας ἢ της συμπάθειας. Ἀρχή της ἐπιστημονικῆς, κριτικῆς προσέγγισης τῶν ἱστορικῶν γεγονότων εἶναι ἡ ἐντιμότητα, ἡ ἀμεροληψία καί ἡ ἀκρίβεια. Οὔτε προσθήκη ἐπιτρέπεται, οὔτε ἀφαίρεση.

Μέ δεδομένη τήν ὑποχρέωση καί τή δέσμευση αὐτή, ἡ «Ἐλεύθερη Πληρο-

φόρηση» συνεχίζει τό ἐπίπονο ἔργο της. Τήν παρουσίαση καί τήν ἀνάλυση της σύγχρονης ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς. Καί τήν ἀπόδοση τῶν εὐθυνῶν, στόν κάθε ὑπόλογο.

Ἀθεράπευτος εἶναι ὁ πόνος καί ἀξεπέραστη ἡ πικρία, πού βασανίζουν, ἐπί δεκαετία περίπου, τόν Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο: Τό ἐκκλησιαστικό πλήρωμα καί ἡ ἑλληνική κοινωμία, στό σύνολό της, δέν ἐντυπωσιάστηκε καί δέν υιοθέτησε τό ἡγετικό προφίλ, πού ἔστησε στόν ὑψηλό, ἀρχιεπισκοπικό θρόνο. Δέν ἔσκυψε νά προσκυνήσει σεβαστικά. Καί δέ συντάχτηκε στήν ὁμάδα στήριξης του.

Πυκνό καί πνικτικό τό νέφος της ἀπογοήτευσης, πού τυλίγει, κατά τό ἴδιο χρονικό διάστημα καί παγώνει, ὀλοένα καί περισσότερο, τίς καρδιές τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Στό πρόσωπο καί στήν ἀρχιεπισκοπική διαδρομή τοῦ Χριστόδουλου δέ βίωσε τήν πραγμάτωση τῶν ὀραμάτων του καί τῶν προσδοκιῶν του, πού εἶχε πλέξει κατά τή στιγμή της ἐκλογῆς καί ἀνάδειξης του στήν ὑψηλή ἐκκλησιαστική ἔπαλξη.

Στίς 28 Ἀπριλίου τοῦ 1998, ὅταν ὁ Χριστόδουλος κατάφερε νά συλλέξει

(ή νά συλλήσει) τήν πλειοψηφία τῶν Συνοδικῶν προτιμήσεων καί νά ἀνεβῆ τά σκαλοπάτια τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου, οἱ ἄδολες καρδιές τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος ἔστρωσαν στό δρόμο του, ἀντί γιά δάφνες, ὄραματα. Ἐκεῖνος, ὅμως, ἐγκαινίζοντας τήν ἱερή διαδρομή, θεώρησε σκόπιμο, νά στήσει, στίς λεωφόρους καί στά στενά δρομάκια, Χολλυγουντιανὰ θεάματα.

Ὁ λαός, ἀποδέχτηκε, μέ θερμή καρδιάς, τήν προβολή στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο ἑνός νέου ἀνθρώπου, πού θά μπορούσε νά θεραπεύσει τίς ἀνοιχτές πληγές τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, νά δώσει δείγματα Πατερικοῦ ἠθους καί νά ἐκπέμψει μηνύματα Εὐαγγελικῆς γνησιότητος καί εἰρήνης «*τοῖς μακράν καί τοῖς ἐγγύς*» (Ἐφεσ. β' 17). Καί ὁ Χριστόδουλος, λησμονώντας ἤ περιφρονώντας τό χρέος δουλείας στόν Ἰησοῦ Χριστό (πού, δεσμευτικά, δηλώνει τό ὄνομά του), ἀντέγραψε καί ἔφερε στήν ἐπικαιρότητα τά πιό ἀντιπαθητικά ὑποδείγματα ἡγεμονικῆς ἀλαζονείας, πού γνώρισαν οἱ αἰῶνες. Τήν ἐπιπόλαιη αὐταρχικότητα, ἐπενδυμένη μέ τήν προκλητική χλιδή καί τόν ἀμοραλισμό τοῦ πεζοδρομίου.

Δέ διακινδυνεύω, τώρα, στήν ἀρχή τοῦ δέκατου χρόνου τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς σταδιοδρομίας του, μιά συνολική, τολμηρή καί πικρή ἀποτίμηση τῶν ἐγγραφῶν τῆς ἱστορικῆς βίβλου του. Αὐτό τό ἔργο θά τό ἐπωμιστεῖ ὁ ἀποστασιοποιημένος χρονικά ἱστορικός τοῦ μέλλοντος. Ἐγώ χαράσω τοῦτες τίς γραμμές, γιά νά δώσω ἀπλό σκιαγράφημα τῆς πρώτης ἀρχιεπισκοπικῆς δεκαετίας του. Τά «σύν καί τά «πλήν» τῆς παρουσίας του καί τῆς προσφοράς του. Καταγράφω καί

σταθμίζω τούς βηματισμούς του καί τίς ἀπανωτές λαϊκές ἀντιδράσεις. Ἄφουγκράζομαι τούς ψιθύρους καί τούς καημούς. Μετῶ τή στάθμη τῆς μελαγχολίας. Ψάχνω τά αἴτια. Καί καταγράφω τά συμπεράσματά μου.

Αὐτές τίς-συλλεγμένες ἐπί δεκαετία ὀλόκληρη-ἄμεσες ἐμπειρίες μου καί αὐτά τά συμπεράσματά μου θά τά ἀραδιάσω σέ τοῦτες τίς σελίδες. Καί καλῶ τούς ἀναγνώστες μου νά τίς παρακολουθήσουν μέ ἀντικειμενική ψυχρότητα καί νά συντάξουν τόν πίνακα τῶν δικῶν τους, ἀμερόληπτων κρίσεων.

1 Τό ἐκκλησιαστικό πλήρωμα, κατά τήν ἱστορική μέρα τῆς 28ης Ἀπριλίου 1998, ὀραματίστηκε τήν ἐγκατάσταση στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τῶν Ἀθηνῶν μιᾶς προσωπικότητας, πού νά ἀκτινοβολεῖ τή χάρη καί τό μαγνητισμό τῆς Πατερικῆς σεμνότητος. Νά μαρτυρεῖ, μέ μόνη τήν παρουσία της, ὅτι δέ γοητεύεται ἀπό τήν τεχνητή, κοσμική λάμψη τῶν ἀξιωματῶν καί δέν προωθεῖ στό θρόνο τήν ἡγεμονική ἔπαρση καί τήν ἀρρωστημένη ἐγωπάθεια.

Ξαφνικά, προέκυψε τό διαμετρικά ἀντίθετο. Ὁ Χριστόδουλος, μέ τά πρῶτα του βήματα, ἔδειξε, πῶς λαχταράει τήν κενή δόξα. Τίς ἀμετρες, κοσμικές τιμές. Τήν πληθωρική κολακεία. Τίς ἐδαφιαῖες ὑποκλίσεις. Τή δουλοπρεπή ὑποτέλεια.

Πρώτη του κίνηση, ἦταν ἡ ἀπαίτησή του νά βγεῖ ὁ πρωθυπουργός τῆς χώρας στήν πλατεία Συντάγματος, γιά νά τόν ὑποδεχτεῖ καί νά τόν συνοδεύσει «πεζός» ἴσαμε τό Μητροπολιτικό Νάο, ὅπου θά γινόταν ἡ τελετή τῆς

ἐνθρόνισης. Μιά τέτοια τελετουργία δέν εἶχε γίνει ποτέ κατά τό μακρότατο χρονικό διάστημα, ἀπό τήν καθιέρωση τοῦ Αὐτοκέφαλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας, δηλαδή ἀπό τό 1830, ὅταν ὀρίστηκε ὁ Μητροπολίτης τῶν Ἀθηνῶν πρόεδρος τῆς Ἱεῤῥας Συνόδου. Ὁ πρῶτος, πού ζήλωσε τιμές ἀπόλυτου μονάρχη καί σκάρωσε ἕνα τέτοιο τυπικό ὑποδοχῆς του, ἦταν ὁ Χριστόδουλος. Φυσικά, ἡ ἀπαίτησή του δέν ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τό «Μαξίμου» καί, αὐτόματα, ἡ τελετή ὑποβαθμίστηκε. Καί ὄχι μόνο αὐτό. Ἡ ἄρνηση τοῦ πρωθυπουργοῦ νά ὑποκύψει στίς αὐτοκρατορικές φιλοδοξίες του καί νά τόν συνοδεύσει, πεζός, ἀπό τήν Πλατεία Συντάγματος στό Μητροπολιτικό Ναό, σηματοδότησε τήν πρώτη καταλυτική ρωγμή στίς σχέσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης μέ τήν πολιτική ἐξουσία. Ρωγμή, πού διευρύνθηκε στή συνέχεια, ἐξ ἀφορμῆς σειρᾶς νέων ἄστοχων πρωτοβουλιῶν τοῦ Χριστόδουλου καί παγίωσε τό κλίμα τῆς καχυποψίας, τῆς δυσπιστίας καί τῆς ἀνοιχτῆς ἀντιπαλότητας.

Δεύτερη κίνηση τοῦ Χριστόδουλου, πού πρόδιδε τό Πατερικό πνεῦμα σεμνότητας καί μετριοπάθειας καί σκανδάλιζε τό ἐκκλησιαστικό πλήρωμα, ἦταν ἡ ἀλαζονική ἀπαίτησή του νά σκύψουν ὅλοι οἱ Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νά τόν προσκυνήσουν ὡς πρῶτο καί προϊστάμενό τους καί νά ἐγκαινιάσουν νέα τυπική ἀρχή, τή μνημόνευσή του σέ ὅλες τίς ἱερές Ἀκολουθίες. Ἰσαμε τή μέρα τῆς ἐκλογῆς του καί τῆς ἀνάδειξής του σέ Ἀρχιεπίσκοπο γύριζε σέ ὅλες τίς Μητροπόλεις τῆς «Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί ἰκέτευε, ταπεινά καί δουλικά, τούς συνι-

εράρχες του νά εὐδοκήσουν νά τόν πριμοδοτήσουν μέ τήν ψῆφο τους. Ἔσφιγγε, ἀδελφικά, τά χέρια, κολάκευε, ἔταζε, ἀναλάμβανε τή διεκπεραίωση ὑποθέσεων, γινόταν χαλί νά τόν πατή-σει ὁ τελευταῖος, χτεσινός Ἱεράρχης, ἀρκεῖ νά τοῦ ὑποσχόταν, ὅτι θά τόν ψηφίσει κατά τήν προσεχῆ ἀρχιεπισκοπική ἐκλογή. Καί τήν ἐπόμενη μέρα, ὅταν πάτησε τά σκαλοπάτια τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου, ἔριξε, ὑπερφίαλο τό βλέμμα του στούς ψηφοφόρους του καί τούς διέταξε νά σκύψουν τή ράχη τους καί νά τόν προσκυνήσουν.

Ἡ ἀπαίτησή του αὐτή ἐγκαινίαζε μιᾶ ἀνισόπεδη διακίνηση τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπερέξαρση τοῦ ἑνός, σέ βάρος ὄλων τῶν ἄλλων. Καί ἐξασφάλιση προνομίων στόν πρόεδρο τῶν Συνοδικῶν ὀργάνων, πού ἀκυρώνει τό «ἰσότιμο», τό «συναρμόδιο» καί τό «συνυπεύθυνο» ὄλων τῶν μελῶν τοῦ Συνοδικοῦ σώματος. Ἡ ἀντίδραση ἦταν ἄμεση. Ἡ πλειοψηφία τῶν Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δέ δέχτηκε τήν ἐωσφορική ἀπαίτηση τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου. Ἀντέδρασε ἄμεσα καί ἔντονα. Καί δημιούργησε τό πρῶτο, ἰσχυρό ἀντιπολιτευτικό μέτωπο στούς κόλπους τῆς Ἱεραρχίας.

Ταυτόχρονα, ἡ κίνηση τοῦ Χριστόδουλου πρὸς τήν εἰδωλοποίηση τοῦ προσώπου του κίνησε ἰσχυρότερο, κυριολεκτικά ὀρμητικό, ρεῦμα ἀντίδρασης στή διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βοσπόρου, στό Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἡ ἀδελφική σχέση τῶν δυῶ Ἐκκλησιῶν διαταράχτηκε. Πατριάρχης καί Ἀρχιεπίσκοπος ἄλλαξαν ἐπιστολές μέ ἔντονο, ἀντιρρητικό καί ἀντιπολιτευτικό περιεχόμενο. Οἱ δυῶ

Συνοδικές διοικήσεις αντιπαρατάχθηκαν και στρατεύτηκαν ή καθεμιά στην ἀναίρεση τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς ἄλλης. Ἰσαμε, πού τό Πατριαρχεῖο, χολωμένο, ἀνακοίνωσε, πῶς θέτει σέ ἀκοινωνησία τόν Χριστόδουλο καί δέ δέχεται νά συλλειτουργήσῃ ἢ νά διασκεφθεῖ Συνοδικά μαζί του, ἄν δέ δηλώσει ἀνοιχτά καί κατηγορηματικά, ὅτι ἀποσύρει τίς ἀπαιτήσεις του καί ἀποδέχεται, στό σύνολό τους καί σέ ὅλες τίς λεπτομέρειές τους, τό Συνοδικό Τόμο τοῦ 1850 καί τή Συνοδική Πράξη τοῦ 1928, πού προσδιορίζουν τόν τρόπο διοίκησης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἄτυχῶς, ὑπῆρξε καί τρίτο δεῖγμα ἀναίρεσης τῆς σεμνότητας καί ἀφορμῆ σκανδαλισμοῦ ὀλόκληρου τοῦ κοινωνικοῦ σώματος.

Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος, στίς δημόσιες ἐμφανίσεις του αὐτοπροβλήθηκε ὡς σκληρός τιμητής ὄλων τῶν παραγόντων τοῦ δημόσιου βίου. Ἄντί νά ἐκφέρει «λόγον παρακλήσεως» διδαχῆ χάριτος, πού φωτίζει τό νοῦ καί ἀναπαύει τίς ψυχές, δανείστηκε τό σκληρό γλωσσάριο τοῦ ἀντιπολιτευόμενου κομματάρχη. Καί ἀνοιχτήκε, ἀσυγκράτητος, στό κυνηγητό καί στό στιγματισμό ἀτόμων καί ὁμάδων, πού τούς ὀνομάτισε καί τούς καταδίκασε ὡς βιαστές καί καταλυτές τῆς παράδοσης τοῦ εὐγενοῦς γένους μας καί ὡς ἐργάτες τῆς ἀνομίας. Ἡ σκληρή γλώσσα του, ἡ ἀλαζονική ἐπιτίμηση τῶν ξένων ἀδυναμῶν ἢ ἀτοπημάτων, ἡ ἀπό καθέδρας προσβολή τῶν ὑπολήψεων, ὅλο αὐτό τό πλέγμα τῆς κοσμικῆς ἐγωπάθειας, δημιούργησαν ἕνα φρικτό θέαμα, μιά καταπιεστική καί καταθλιπτική καθημερινή ἐμπειρία, πού ἔτρεξε σέ ἐντελῶς διαφορετικῆ τροχιά, ἀπό ἐκεί-

νη, πού εἶχαν τρέξει τά ὄραματα καί οἱ προσδοκίες τοῦ λαοῦ. Καί ἀποστασιοποίησαν τό ποίμνιο ἀπό τόν ἐκκοσμηκευμένο ποιμένα. Ἀκύρωσαν τήν ἀποδοχή. Καλλιέργησαν τήν ἐπιφύλαξη.

Τό ἐλπιδοφόρο ὄραμα τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, πού τό λιτάνεψε, κατά τή μέρα τῆς ἀνόδου τοῦ Χριστόδουλου στόν περίοπτο θρόνο τῶν Ἀθηνῶν, ἦταν ἡ φυσιογνωμία τοῦ ποιμένα, πού, μέ τή σειρά του, θά λιτάνεψε στίς λεωφόρους τῆς σύγχρονης ζωῆς τή γεμάτη πνεῦμα καί χάρη Πατερική πτωχεία. Τήν ἔλλογη καί ἐνσυνείδητη ὑπέρβαση τῆς φιλοχρηματίας καί τῆς χλιδῆς, πού καταδραπανοῦν καί ἐξουδετερώνουν τά χαρίσματα τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Καί τήν ἐπιλογή τρόπου ζωῆς, πού οἰκοδομεῖται στήν Εὐαγγελική ἀρχή τῆς θεληματικῆς ἀπαγκίστρωσης ἀπό τή μαγεία τοῦ πλοῦτου καί ἀπό τή ματαιότητα τῶν θησαυρῶν, πού «*σῆς καί βρώσις ἀφανίζει καί κλέπται διορύσσουσι καί κλέπτουσι*» (Ματθ. στ' 19). Ὁ λαός περιμένε νά δεῖ πάνω στό θρόνο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, πού τή θεμελίωσε ὁ μέγας μας Ἀπόστολος, ὁ Παῦλος, τό πιστό ἀντίγραφο ἐκείνου, πού εἶχε τήν ἀξιοπρέπεια, τή δύναμη τῆς ψυχῆς καί τήν ἀποφασιστικότητα νά μὴ ἐπιβαρύνει κανένα ἀπό τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας γιά νά καλύψει τή λιτή διαβίωσή του καί τίς ἀνάγκες τῶν συνοδοιπόρων του. Κεῖνη τήν κρίσιμη ὥρα ἀναζητοῦσε ἕναν Ἀρχιεπίσκοπο, πού θά ἔβρισκε τό θάρρος νά ἐπαναλάβει τήν ἀποστολική μαρτυρία ψυχῆς: «*ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενός*

ἐπεθύμησα· αὐτοί γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεΐαις μου καί τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐται» (Πράξ. κ' 33-34).

Καί τί προέκυψε; Θέαμα φρικτό καί ἀντιευαγγελικό. Ἦνας Ἀρχιεπίσκοπος, πού στόχο ζωῆς ἔχει τήν κοσμική χλιδή καί μέθοδο πρόσβασης στή λαϊκή ψυχή τήν κούφη ἐπίδειξη.

Δέκα χρόνια τώρα καί ἡ ἑλληνική κοινωνία, στό σύνολό της, περνάει ἀπό ἔκπληξη σέ ἔκπληξη καί ἀπό φόρτιση ἔκπληξης σέ ξέσπασμα ἀγανάκτησης. Ὁ Χριστόδουλος ξόδεψε 700 ἑκατομμύρια δραχμές, γιά νά ἐπισκευάσει καί νά στολίσει τό ἀρχιεπισκοπικό του ἀνάκτορο. Σέ περίοδο, πού οἱ σεισμοί καί οἱ ἄλλες ἀτυχίες τοῦ βίου ἀνάγκασαν μάζες λαοῦ, ποιμνιό του καί παιδιά του, νά στεγάζονται σέ τρῶγλες ἢ σέ πρόχειρα παραπήγματα, ἐκεῖνος λάμπρυνε τήν κατοικία του καί τήν ἔκανε μουσεῖο ματαιόδοξης πολυτέλειας.

Ἄλλά δέν ἔμεινε ἐκεῖ. Τή ματαιοδοξία του τήν ἐπέκτεινε σέ ὅλες τίς ἐπιλογές του καί σέ ὅλους τούς προγραμματισμούς του. Ὅταν κυκλοφορεῖ στούς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, δέν ἔννοεῖ νά ὑστερεῖ ἢ λιμουζίνα του ἀπό τίς λιμουζίνες τῶν Κροίσων. Γιά νά βρῖσκεται πάντοτε στή ζηλευτή πρωτιά, ἀλλάζει συνεχῶς αὐτοκίνητα καί φροντίζει νά προμηθευτεῖ τά ἀκριβότερα καί τά προκλητικότερα. Καί ὅταν ἀποφασίζει νά μεταφέρει τό ἡγεμονικό εἶδωλό του σέ ἐπαρχιακή πόλη, ἀκόμα καί στήν κοντινότερη, δέν ἀνέχεται τόν κόπο τῆς ὀλιγόωρης «κοπιαστικῆς» (!!!) διαδρομῆς καί τήν «ξεπερασμένη» ἀποβίβαση ἀπό τό ἀρχιεπισκοπικό του αὐτοκίνητο. Ἐπιλέγει νά ἐμφανιστεῖ στούς

ἀνθρώπους τῆς ἐπαρχίας, πού τόν περιμένουν, κατεβαίνοντας, ἐπιδεικτικά, τά σκαλοπάτια ἐνός ἐλικόπτερου.

Προσθέστε σ' αὐτά τήν ἀτέλειωτη γκαρνταρόμπα τῶν ἀμφίων του, πού τό ἕνα σύνολο συναγωνίζεται καί ἀνταγωνίζεται τό ἄλλο σέ φόρτο χρυσοῦ καί σέ πλοῦτο κεντητῆς διακόσμησης. Ἦανθρωποι, πού τόν παρακολουθοῦν στίς ἱεροτελεστίες του, διαποροῦν καί διερωτῶνται: Πόσες οἰκογένειες θά μπορούσαν νά βροῦν θαλπωρή καί ὑπέρβαση τῶν περιπετειῶν τους, ἂν τό ἀντίτιμο αὐτῶν τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων γινόταν δωρεά ἀγάπης καί συμπαράστασης στίς πολλές καί πικρές δοκιμασίες τους;

Καί κάποια πρόσθετη ἐπισημάνση: Οἱ διακοπές τοῦ κ. Χριστόδουλου εἶναι ἀφορμές, γιά νά γεμίσουν οἱ κοσμικές στήλες τῶν ἐφημερίδων καί νά βουήξουν τά τηλεοπτικά παράθυρα μέ τή δημοσιοποίηση τῆς ἄμετρης χλιδῆς καί μέ τά μυθικά ποσά, πού ξοδεύτηκαν, στά πολυτελέστερα καί ἀκριβότερα ξενοδοχεῖα τῆς ἀλλοδαπῆς. Ὅταν ἡ περιγραφή γίνεται μύθος καί ὅταν ἡ κατακραυγή προκαλεῖ λαϊκή ἐξέγερση, ὁ Χριστόδουλος σκάει μύτη στά μέσα ἐνημέρωσης καί πληροφορεῖ τό ὀργισμένο κοινό, ὅτι οἱ δαπάνες γιά τό χλιδάτο ταξίδι του στό ἐξωτερικό καλύφθηκαν ἀπό δωρεές εὐγενῶν φίλων του, πού θέλησαν νά τόν ξεκουράσουν ἀπό τό βαρῦ μόχθο του. Ἄλλά ἡ πληροφορηση αὐτή, ἀντί νά μειώσει τήν ἀντίδραση, τήν ἐπαυξάνει. Γιατί δημιουργεῖ τήν εὐλογη ἀπορία: Δέ θά μπορούσε νά ξεκουρστεῖ ὁ κ. Χριστόδουλος σέ κάποιο φιλόξενο μοναστήρι, μιά καί εἶναι καλόγερος καί... κληρονόμος τοῦ ἀποστολικοῦ χαρίσματος τῆς «πτω-

χειάς»; Και δέ θά ἦταν «εἰς ἔπαινό του», ἂν τά μυθικά αὐτά ποσά περνοῦσαν στά ἔργα τῆς ἀγάπης καί τῆς ἀπόσβεσης τῶν στεναγμῶν καί τῶν δακρῶν;

Φρικτό τό δεῖγμα τῆς χλιδῆς, πού προέκυψε μέ τήν ἄνοδο τοῦ Χριστόδουλου στό θρόνο τῶν Ἀθηνῶν. Καί φρικτότερες οἱ ἀντανακλαστικές συνειδησιακές ἐξεγέρσεις.

3 Τό ἐκκλησιαστικό πλήρωμα τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1998 ἀναπαύτηκε στό ὄραμα ἑνός Ἀρχιεπισκόπου, πού θά κινηθεῖ μέ φρόνηση καί μέ Πατερική εὐαισθησία. Πού πρῶτο του μέλημα θά εἶναι ἡ θεραπεία τῶν ἐκκλησιαστικῶν πληγῶν. Ἡ ἀπομόνωση τοῦ διχαστικοῦ πνεύματος. Ἡ καλλιέργεια τῆς διάφανης, «ἐν Χριστῶ» ἐπισκοπικῆς κοινωνίας. Ὁ ἐγκαινισμός τῆς ἀνυστερόβουλης συνεργασίας. Καί ἡ καθιέρωση τοῦ ἰσότιμου διαλόγου στήν τράπεζα τῶν Συνοδικῶν διασκέψεων. Αὐτό ἦταν τό ὄραμα καί αὐτή ἦταν ἡ ἐνδόμυχη προσδοκία.

Τά γεγονότα, πού ἔτρεξαν ὀρμητικά, ἀφάνισαν βίαια, ἀπό τό καντράν τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, τά ὄραματα καί ἀνοιξαν τήν αὐλαία τῶν φρικτῶν καί ἀλγεινῶν θεαμάτων.

Οἱ πληγές δέν ἔκλεισαν. Ἀντίθετα, σκάφηκαν βαθύτερα καί κατάντησαν γάγγραινες. Ἀκόμα καί τίς ἀυθαιρέσιες, τίς παρανομίες καί τίς ἀντικανονικότητες τοῦ παρελθόντος, πού, κατά τή στιγμή τῶν ἐξαγγελιῶν τους καί τῶν ἐφαρμογῶν τους, τίς εἶχε καταγγεῖλει, μέ καυτό λόγο καί μέ δεμένη ἐπιχειρηματολογία, ὁ Χριστόδουλος, ὅταν χούφτωσε τό σκῆπτρο καί τή σφραγίδα τῆς ἐξουσίας, ἀναιρώντας τόν

ἑαυτό του, τίς διατήρησε καί προσπάθησε νά τίς καναλιζάρει πρὸς τήν κατεύθυνση τῆς δικῆς του ἐξυπηρέτησης.

Ἡ Σύνοδος, ὡς ἱερός θεσμός καί ἡ Συνοδική ἀξιοπρέπεια τοῦ ἐπισκοπικοῦ Σώματος δέ λειτούργησαν. Ἡ ἀπό κοινοῦ, «ἐν Συνόδῳ», ἀναφορά ὄλων τῶν Ἐπισκόπων στό θεϊκό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἡ κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ ἐκζήτηση τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς καθοδήγησης τοῦ Παρακλήτου, ἀγνοήθηκαν καί περιφρονήθηκαν. Ἡ Σύνοδος κατάντησε σύναξη «ἄλογος» καί λόχος δουλικῆς ὑποταγῆς στό ἀρχιεπισκοπικό πρόσταγμα. Ἡ αὐθαιρέσια τοῦ ἑνός ἀντικατέστησε τήν ἀδελφική διαβούλευση. Καί ἡ ψηφοφορία κατάντησε καταδυνάστευση τῶν ἐλεύθερων προσώπων καί ὀμηρία τῶν συνειδήσεων.

Τά συμπτώματα τῆς ἀρρωστημένης μεταλλαγῆς ἄπειρα. Ἀστεϊρευτὴ πηγὴ μελαγχολίας γιὰ ὄλους τοὺς Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καί καθημερινὸ ἐρέθισμα ἀποθάρρυνσης, γιὰ ὄλους ἐκείνους, πού εἶχαν ἀποθέσει, μέ ἱερό δέος, τὰ εὐγενικά τους ὄραματα στό ὠμοφόριο τοῦ Χριστόδουλου.

Ἐπιλέγω, ἀπό τόν ὄρμαθό τῶν περιστατικῶν, πού συνιστοῦν βιασμό τῆς Συνοδικῆς δεοντολογίας καί ἀφορμές ἐνοχοποίησης τοῦ προέδρου τοῦ Σώματος, δυό-τρεῖς, κραυγαλέες ἀπόπειρες, πού δέν κατάφερε ὁ δρᾶστης νά τίς κρατήσῃ μυστικές καί χύθηκαν, ὡς λύματα βόθρου, στήν αὐλή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικαιρότητας.

Τό πρῶτο εἶναι οἱ ἐπισκοπικὲς ἐκλογές. Ἡ μεθόδευση ἐπιλογῆς καί προβολῆς τῶν ὑποψηφιοτήτων. Καί ἡ δικτατορικὴ ἀρπαγὴ τῶν Συνοδικῶν ψή-

φων. Κανένα όνομα ύποψηφιότητας δέ φτάνει καί δέν άκούγεται στην αίθουσα τών Συνοδικών Συνεδριάσεων, άν δέν τό διαλέξει καί δέν τό προτείνει ο Άρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος. Έκεϊνος, άρκετές μέρες πριν από την έκλογή, αφήνει νά διαρρεύσει στά μέσα της μαζικής έννημέρωσης τό όνομα του έννοουμένου του. Νά άκουστέ, πώς ο ρασοφόρος αυτός βρίσκεται στην πρώτη γραμμή τών επισκοπικών προτιμήσεων. Καί ότι, όπωσδήποτε, θά άναδειχτεί Μητροπολίτης της κενής Μητροπολιτικής έπαρχίας. Άμέσως μετά, έπιδίδεται στην καθυπόταξη τών Συνοδικών ψήφων. Έπικοινωνεί μέ τόν καθένα από τούς έκλέκτορες. Καί τούς δεσμεύει, άλλοτε μέ την κολακεία καί άλλοτε μέ την άπειλή, νά προσδεθούν καί νά ρυμουκληθούν στό άρμα της δικής του έπιθυμίας.

Τό άποτέλεσμα αυτής της εύτελιστικής μαζοποίησης καί της τυραννικής καθυπόταξης τών μελών του Συνοδικού Σώματος την ζήτησε καί τή ζει, ως έκπεςμό, όλόκληρη ή έλληνική κοινωνία. Μέ την άρχιεπισκοπική έντολή καί μέ την πλειοψηφική άβουλία, άναρρηχήθηκαν στους Μητροπολιτικούς θρόνους-έκτός τών λιγοστών έξαιρέσεων- άτομα στιγματισμένα καί κραγμένα, κόλακες της Βολιώτικης Χριστοδουλικής αύλης καί μαζέματα από τούς χώρους της ήθικης άπαξίωσης, μέ μόνα διαπιστευτήρια, τή βαθεία μετάνοια στό Χριστόδουλο, τή σαχή κολακευτική ρητορεία καί τή δήλωση ύποταγής στά προστάγματα του.

Ένα δεύτερο άποδεικτικό στοιχείο της άκύρωσης καί της έξουθένωσης του Συνοδικού πολιτεύματος της Όρθόδοξης Έκκλησίας μας, είναι ή τραγι-

κή καί προκλητική περιφρόνηση καί ποδοπάτηση άπόφασης του μείζονος Συνοδικού όργάνου, της Συνόδου της Έραρχίας από τόν κ. Χριστόδουλο.

Η Σύνοδος της Έραρχίας, σε τακτική της Συνέλευση, του άπαγόρευσε τό ταξίδι στό Βατικανό. Για λόγους, πού έκρινε ή πλειοψηφία σοβαρούς, άπάντησε άρνητικά στό αίτημά του νά εγκριθεί ή έπίσκεψη στον Πάπα της Ρώμης. Έκεϊνος, βάζοντας πάνω από την Έραρχία της Έκκλησίας τό δικό του πρόσωπο καί την άτομική του προβολή, έτοίμασε τά μπαγάζια του καί τά βαρύτιμα δώρα του καί άνεχώρησε, μεγαλοπρεπώς, για την έδρα τών διεθνών μέσων δημοσιογραφικής καί τηλεοπτικής προβολής. Η άπόφαση της Έραρχίας πετάχτηκε στό καλάθι, ως κουρελόχαρτο. Καί ή αντίδραση τών πολλών Μητροπολιτών, στιγματισμένη ως ίαχή φονταμενταλιστικής καθυστέρησης, κρίθηκε άκυρη.

Θά ύπογραμμίσω, μέ έμφαση καί τό τρίτο δείγμα. Πρόκειται για την έντελώς άτομική παρέμβαση του Χριστόδουλου στην «Άρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων» καί τό αίτημά του νά φιμωθούν τά μέσα της έννημέρωσης, για νά μή ξεμπροστιάζουν τούς όμοφυλόφιλους ρασοφόρους. Αύτή την παρέμβασή του, σοφίστηκε καί άποτόλμησε νά την παρουσιάσει ως άπόφαση της Διαρκούς Έραρχίας Συνόδου. Τό έγγραφο στάλθηκε μέ την ένδειξη, ότι άποτελεί «αίτηση» του «Νομικού Προσώπου της Έκκλησίας της Ελλάδος». Καί μέ την ένδειξη αυτή δημοσιεύτηκε στό έπίσημο δημοσιογραφικό όργανο της Έκκλησίας. Ωστόσο, άρκετούς μήνες μετά, οι Συνοδικοί Σύεδροι, πού θήτευαν εκείνη την έποχή

στή Διαρκή Ίερά Σύνοδο, μέ ένυπόγραφη διαμαρτυρία τους, διακήρυξαν «εύθαρσώς», ὅτι τό κείμενο, πού στάλθηκε ὡς ἀπόφαση τῆς Ίεράς Συνόδου, οὐδέποτε διαβάστηκε σέ Συνοδική Συνεδρίαση, οὐδέποτε γνωστοποιήθηκε στά Συνοδικά μέλη καί οὐδέποτε ψηφίστηκε ἀπό αὐτά. Ἡ «μέν γραφή» τοῦ ἐξευτελιστικοῦ ἐγγράφου, πού ζητοῦσε τήν κάλυψη τῆς ὁμοφυλοφιλικῆς διαστροφῆς, ἦταν «Γραφή Χριστόδουλου». Ἡ δέ σφραγίδα, πού ἔδινε κύρος στό ἔγγραφο, ἦταν πλαστογραφημένη σφραγίδα τῆς Ίεράς Συνόδου.

Υπογραμμίζω, ὅτι καί μόνο τά δυό αὐτά ἀκραῖα ἐκκλησιαστικά ἐγκλήματα ὑποχρεώνουν τό Σῶμα τῆς Ίεραρχίας νά ἐγκαλέσει τόν ὑπόλογο Ἀρχιεπίσκοπο σέ ἐκκλησιαστική δίκη καί νά τοῦ ἐπιβάλλει τήν ποινή τῆς καθαίρεσης.

Ἐκεῖ κατάντησε τό Ἀγιοπνευματικό Ὅργανο τῆς Ίεράς Συνόδου ὁ Χριστόδουλος. Καί αὐτό τό οἰκτρό θέαμα ἐβγαλε πρὸς τά ἔξω, πρὸς τό πλῆθος, πού ἀνέμενε τήν ἀποκατάσταση τῆς Κανονικότητας καί τῆς Νομιμότητας.

4 Νά γυρίσουμε τό φύλλο καί νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή μας στό μεγάλο ὄραμα καί στήν καυτή προσδοκία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Στήν ἐλπίδα, πῶς ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος θά ἀποκαθάρει τό Σῶμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, ἀπό τά παράσιτα καί ἀπό τά μιάσματα. Ἀνυποχώρητο αὐτό τό αἶτημα. Τά σκάνδαλα, πού εἶχαν διολισθησεῖ, ἴσαμε τότε, στά παράθυρα τῆς δημόσιας κατακραυγῆς, εἶχαν διογκώσει τή θλίψη καί εἶχαν ἐνώσει τίς φωνές δια-

μαρτυρίας σέ καθολική, ἐπαναστατική διακήρυξη: Ἡ κάθαρση πρέπει νά γίνει «ἐδῶ καί τώρα». Χωρίς τήν ἐλάχιστη χρονοτριβή. Καί χωρίς τήν παραμικρή ἀπόπειρα παρασκηνιακῆς ἐπικάλυψης τοῦ ἀνοιχτοῦ ἠθικοῦ βόθρου.

Καί αὐτό τό ὄραμα τοῦ εὐγενέστατου Ὁρθόδοξου ἑλληνικοῦ λαοῦ, πνίγηκε στήν πικρία. Ὁ Χριστόδουλος τό περιφρόνησε καί τό ποδοπάτησε. Καί, πρὸς μεγάλη ἐκπληξη καί ἀπογοήτευση, εὐνόησε τό κλάμπ τῶν διαφθαρμένων καί τό ἐνίσχυσε μέ νέες προσλήψεις.

Θά θυμοῦνται ὅλοι οἱ ἀναγνώστες μου, ὅτι, κατὰ τήν περίοδο τῆς μεγάλης κρίσης, ὅταν οἱ «πομπές» τῶν κουσουριάρηδων μελῶν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ περιβάλλοντος εἶχαν καταντήσει καθημερινό ἀνάγνωσμα καί ἀσταμάτητο, ἀποκρουστικό τηλεοπτικό θέαμα, ὁ Χριστόδουλος, μέ πληγωμένο τό γόητρό του καί μέ κατεβασμένο τό ἄλλοτε ὑπεροπτικό κεφάλι του, δήλωσε πῶς θά λειτουργήσει ὡς ἀνεπηρέαστος ἐγγυητής τῆς ἐκκλησιαστικῆς κάθαρσης. Τό διακήρυξε αὐτό καί μιά καί δυό καί πολλές φορές. Ἀλλά δέν τό τήρησε. Ἐπαιξε τήν ὑπόσχεσή του καί τό κύρος του στή ρουλέτα τῆς πεζοδρομιακῆς διαπλοκῆς. Καί ἐπιδόθηκε σέ ἀγώνα ἀπεγνωσμένης τραχύτητας, γιά νά κάλυψει τίς ἐνοχές καί νά διατηρήσει στούς ἐπίσκοπικούς θρόνους τά ρασοφόρα μιάσματα. Κανένα φάκελλο ἠθικοῦ ἢ οἰκονομικοῦ σκανδάλου δέν παράπεμψε στό Ἐκκλησιαστικό Δικαστήριο, γιά νά ἐκτιμηθεῖ, μέ ὁδηγό καί κριτήριο τίς διατάξεις τῶν Ίερῶν Κανόνων καί γιά νά ἐπιβληθοῦν οἱ θεσπισμένες κυρώσεις. Ἡ ἀγωνία του καί ἡ προσπάθειά του ἦταν, τό πῶς θά σπρώξει τίς κα-

ταγγελίες, πού ξφταναν, ή μιά μετά τήν ἄλλη, στή Σύνοδο, στό σκοτεινό Συνοδικό του Ἀρχεῖο. Καί, πώς θά διασπείρει σίς λαϊκές ψυχές τήν ἀπατηλή πληροφορία, ὅτι οἱ καταγγελίες ἐρευνηθήκαν μέ προσοχή καί ἀποδείχθηκαν ἀνυπόστατες.

Τό κωμικοτραγικό εἶναι τοῦτο. Ὁλα σχεδόν τά Συνοδικά ἔγγραφα, πού ἔφεραν τήν ὑπογραφή τοῦ Χριστόδουλου καί ἀνέθεταν σέ Μητροπολίτη τήν ἐντολή ἀνακρίσεων ἐναντίον συναδέλφου του, πρὸς ἀπόδειξη τῆς ἐνοχῆς του ἢ τῆς ἀθωότητάς του, ἔφεραν, στερεότυπη, τήν παρατήρηση: Οἱ ἀνακρίσεις διατάσσονται, «γιά νά μὴ μείνει ἡ παραμικρή ὑποψία ἐνοχῆς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου...». Αὐτή ἡ ἔνδειξη, χτυπητή καί πρωτότυπη, ἔχει τοῦτο τό νόημα. Ἐντέλλεται ὁ Μητροπολίτης νά δρομολογήσει κατὰ τέτοιο τρόπο τίς ἀνακρίσεις του, ὥστε τό πόρισμά του νά ἐπικυρώνει τό «ἄσπιλο ἦθος» τοῦ κατηγορούμενου. Ἔτσι, πού τό ἀπαλλακτικό καί χαριστικό πόρισμα νά διοχετευτεῖ στήν κοινή γνώμη καί νά σβῆσει τή φωτιά τῶν ἐπαναστατημένων συνειδησεων.

Φυσικά, αὐτό δέν ἔγινε. Οἱ μαϊμού ἀνακρίσεις δέν ἔπεισαν κανένα. Καί οἱ ἐνοχοὶ δέν κατάφεραν νά κρεμάσουν πάνω τους τό μετάλλιο τοῦ ἄσπιλου βίου.

Ἐπῆρξε, ὅμως, μιά ἀπροσδόκητη ἔκβαση στήν ὅλη ὑπόθεση. Κανένας δακτυλοδεικτούμενος Μητροπολίτης δέν κάθησε στό ἐδώλιο τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου καί, φυσικά, δέν καταδικάστηκε. Ἦταν, ὡστόσο, ἀρκετοὶ ἐκεῖνοι, πού, παρ' ὅλη τήν ἐκκλησιαστική ἀθώωσή τους, ἀναγκάστηκαν νά σηκώσουν τό γάντι τῆς ντροπῆς καί

νά ὑποβάλουν τήν παραίτησή τους ἀπό τό Μητροπολιτικό θρόνο τους. Καί ὅλοι αὐτοί, χωρίς οὔτε μιά ἐξαίρεση, ἦταν πρόσωπα τοῦ στενοῦ Χριστοδουλικοῦ περιβάλλοντος.

Καί, μετά ἀπό αὐτή τήν ἔκβαση, τά Μέσα τῆς Ἐνημέρωσης μᾶς αἰφνιδιάζουν κάθε τόσο, ἀποκαλύπτοντας καινούργια ὀργιώδη σκάνδαλα καί ἀποδεικνύοντας, μέ ἀτράνταχτα ντοκουμέντα, ὅτι καί αὐτοὶ εἶναι κλάδοι τῆς ἴδιας ἐλαίας, πού φύτρωσε στό Βόλο καί μεταφυτεύτηκε στήν Ἀθήνα, ἀμέσως μετά τήν «τιμητική» (!!!) ἀνύψωση στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τοῦ πατέρα τους καί προστάτη τους Χριστόδουλου.

Ἀξιοσέβαστα τά «ὀράματα» τοῦ λαοῦ. Στρώθηκαν, μέ πόνου ψυχῆς καί μέ ἔλλαμψη ἐλπίδας, στή λεωφόρο, πού τήν πάτησε ὁ Χριστόδουλος, ἀνεβαίνοντας στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο. Ἦταν ἀπόσταγμα πίστεως καί περιεχόμενο προσευχῆς τῶν ἀνθρώπων, πού λαχταροῦσαν νά δοῦν τήν Ἐκκλησία, ὅπως τήν οἰκοδόμησε ὁ Σταυρωμένος καί Ἀναστημένος Κύριός μας, «ἐνδοξον, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾗ ἁγία καὶ ἄμωμος» (Ἐφεσ. ε' 27).

Θολά καί ὑποπτα τά «φαινόμενα», πού προέκυψαν: Ὁ,τι μηχανεύτηκε ὁ καινούργιος Ἀρχιεπίσκοπος κατὰ τή ροή τῆς δραματικῆς δεκαετίας του, εἶναι σκότος καί ἔρεβος. Δέν ἀφήνουν περιθώρια γιά ἐλπίδες. Δέν ἐρεθίζουν σέ ὀράματα ἀνάκαμψης.

Καταθέτουμε τίς ἐκτιμήσεις μας λουσομένες, στό δάκρυ τοῦ πόνου. Ὅχι γιατί ὑποφιαζόμεστε, πώς ὑπάρχει τό ἐν-

ΣΟΒΑΡΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Περί τέλος Ιουνίου ανακοινώθηκε ή αιφνίδια εισαγωγή του Ἀρχιεπισκόπου στό «Ἀρεταίειο» Νοσοκομείο, γιά τήν αντιμετώπιση ἔκτακτου προβλήματος υγείας. Οἱ ἡμέρες, πού ἀκολούθησαν, τήν εισαγωγή καί ὅσα μπορούσαν νά διατυπωθοῦν στό ἐπίσημα ἰατρικά ανακοινωθέντα, ἔδειξαν ὅτι τό πρόβλημα τοῦ Μακαριωτάτου ἦταν καί εἶναι ἰδιαίτερα σοβαρό.

Συμπαριστάμεθα στή δοκιμασία αὐτή τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τήν ὁποία ὁ Κύριος ἐπέτρεψε καί εὐχόμαστε καί προσευχόμαστε νά δώσει ταχεία τήν ἔξοδο ἀπ' αὐτή τή δοκιμασία, πλήρη ἀνάρρωση καί ἀποκατάσταση καί σταθερή καί μόνιμη υγεία.

Ὅλα, ὅμως, ὅσα ἐκτυλίχθηκαν γύρω ἀπ' αὐτή τήν ἀνθρώπινη περιπέτεια (δοκιμασία) προβλημάτισαν τό ποιμνιο καί τό ἐνέβαλαν σέ εὐλογες ἀπορίες καί μελαγχολικές σκέψεις.

δεχόμενο, νά συγκινηθεῖ ἢ νά φιλοτιμηθεῖ ὁ Χριστόδουλος καί νά ἀλλάξει πορεία. Ἄλλά γιατί πιστεύουμε, πώς ἡ παραμικρή σταγόνα, πού κυλάει ἀπό τά δακρυσμένα μάτια, ὅταν συνοδεύεται μέ τήν ὀλόψυχη ἰκεσία, προωθεῖται

Κατά πρῶτον τό θέμα τῆς ἀσθενείας, ὁποιασδήποτε ἀσθενείας, ἀπλῆς ἢ σοβαρῆς, ὁ κάθε Χριστιανός, ἰδιαίτερα μάλιστα ὁ κληρικός καί δῆ ὁ Ἐπίσκοπος, θά πρέπει νά τό δέχεται (ἢ μᾶλλον νά τό ἀποδέχεται) ὡς μία δοκιμασία, πού τήν ἐπιτρέπει ὁ Θεός, κατὰ τήν ἀνεξερεύνητη βούληση Αὐτοῦ, γιά τή σωτηρία καί τήν πνευματική μας τελειοποίηση. Γιά νά ἐνισχύσουμε τήν αὐτογνωσία μας καί τήν αὐτοκριτική μας, γιά νά διορθώσουμε τά λάθη μας καί νά ἐπιτύχουμε ἔτσι τήν ἐπαναφορά μας στήν ὀρθή πορεία. Ἀμέτρητα τά παραδείγματα «πάλαι τε καί ἐπ' ἐσχάτων», παλαιότερων καί νεότερων ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, στούς ὁποίους ὁ Κύριος ἐπέτρεψε τή δοκιμασία σοβαρῶν καί δυσβάστακτων ἀσθενειῶν, γιά νά τοῦς πάρει ἔτσι κοντά Του πλήρως τελειοποιημένου ἀπό τήν καλή αντιμετώπιση τῆς

στό «Θρόνο τῆς Χάριτος» καί βρίσκει ἐκεῖ τήν ἀνάπαυση καί τήν ἀνταπόκριση.

Ο ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ἀσθενείας τους. Βασικό μέλημα τοῦ καλοῦ Χριστιανοῦ δέν εἶναι, μόνο, ἡ ἀποθεραπεία του, ἀλλά καί ἡ μετ' ἐπιγνώσεως ἀντιμετώπιση τῆς ἀσθενείας ὡς δοκιμασίας, πού ἐπιτρέπει ὁ Θεός πρὸς τό συμφέρον μας καί γιά τή σωτηρία μας.

Στήν περίπτωση, ὁμως, τῆς ἀσθενείας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τά πράγματα ξέφυγαν, λίγο-πολύ, ἀπό τή θεολογική αὐτή θεώρηση. Καί προσέγγισαν καταστάσεις μέ προέχοντα τόν κοσμικό χαρακτήρα. Θόρυβος πολὺς, προερχόμενος κυρίως ἀπό τοὺς γνωστούς-ἄγνωστους τοῦ εὐρύτερου περιβάλλοντος. Δηλώσεις ἐπὶ δηλώσεων κληρικῶν καί λαϊκῶν (βλ. «παντελονάδων»), πού προσέδωσαν ἓνα στοιχεῖο ἐκκοσμίκευσης στό σοβαρό πρόβλημα ὑγείας, πού περνοῦσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

Θά σταθοῦμε σέ δύο μόνο χαρακτηριστικά περιστατικά, πού δίνουν τή διάσταση τοῦ προβλήματος. Τίς πρῶτες ἡμέρες εἰσαγωγῆς τοῦ Μακαριωτάτου στό Νοσοκομεῖο, γνωστός ἀπό τό περιβάλλον δημοσιογράφος ἀπέδιδε μέ δημοσίευμα στήν ἐφημερίδα του «τὴν γαστρεντερίτιδα» πού προσέβαλε τόν Ἀρχιεπίσκοπο «*στήν ὑπερβολική κατανάλωση κερασιῶν!*» κατά τό ταξίδι του ἐκεῖνες τίς ἡμέρες στήν Ἔδεσσα. Καί ἕτερος, σοβαρός αὐτὴ τὴν φορά Ἱεράρχης, μέ δήλωσή του, μετὰ τὴν ἐπίσκεψή του στό «Ἀρεταίειο» καί ἐνῶ εἶχε πλέον διαφανεῖ ἡ σοβαρότητα τῆς καταστάσεως, ἀπαντοῦσε στοὺς δημοσιογράφους, ὅτι «δέν θά πῶ πολλές χαρές, θά πῶ, ὁμως, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶναι μιά χαρά».

Ἡ σοβαρότητα τῆς κατάστασης τῆς ὑγείας, πρωτίστως ὁμως ἡ ιδιότητα τοῦ ἀσθενοῦς ὡς τοῦ κορυφαίου πνευματικοῦ ἡγέτη τῆς ἐλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἐπέβαλλαν συγκρατημένο τρόπο ἀντιμετώπισης τοῦ προβλήματος. Ὅχι ἄστοχες καί κολακευτικές δηλώσεις. Ὅχι κοσμικὲς προβολές. Ὅχι κοσμικὴ μεταχείριση τοῦ θέματος. Ἐπρεπε ὅλοι νά σεβαστοῦμε τίς περιστάσεις. Νά ἐπιμεληθοῦμε ἀθόρυβα, νά τύχει ὁ Μακαριώτατος κάθε δυνατῆς ἀνθρώπινης ἰατρικῆς περίθαλψης. Ἀλλά καί νά τόν ἀφήσουμε νά ἀντιμετωπίσει τὴ δοκιμασία, πού ἐπέτρεψε ὁ Κύριος, μέ περισυλλογή, προσευχή, αὐτογνωσία καί αὐτοσυγκέντρωση. Ὁ ἴδιος ἀπέναντι στό Θεό του καί ἀπέναντι στή συνείδησή του. Ἐπρεπε ὁ «κληρικολαϊκός» περίγυρος νά εἶναι πολὺ πιο προσεκτικός καί πολὺ πιο συγκρατημένος. Καί νά κρατήσει τό πρόβλημα μέσα στά πλαίσια ἐκεῖνα, πού ἐπιβάλλει καί ὑπαγορεύει τό ὀρθό ἐκκλησιαστικό φρόνημα καί νά μὴν ἀφήσει νά πάρει διαστάσεις καί παραμέτρους ἐκκοσμίκευσης. Καί εἶναι χαρακτηριστικά, ὅσα ἐπισημαίνονται σέ πρόσφατο σχόλιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιοδικῆς ἐκδοσης «Ο ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ», ὅπου ἀναφέρεται: «*Θλίβονται ὁμως μέ ὀρισμένα φαινόμενα, πού φυσικά δέν ἔχουν νά κάνουν μέ τό πρόσωπο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ἀλλοίμονο, ἂν τά πνευματικά παιδιά τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐκπροσωποῦνται ἀπό ἀναγκασθέντα σέ παραίτηση ἐπίσκοπο ἢ ἀπό δύο-τρεῖς γνωστούς λαϊκούς. Ὑπάρχουν στό ὅλο ἔργο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πολὺ πιο ὑπεύθυνα*

καί πιό πνευματικά πρόσωπα».

Ούτε μπορεί νά συμφωνήσει κανείς μέ τίς ἀρχιεπισκοπικές δηλώσεις (δικές του ἢ τρίτων) κατά τήν ἐξοδό του ἀπό τό Νοσοκομεῖο, δίκην πολιτικού προσώπου: «Εἶμαι ὁ Χριστόδουλός σας». Ούτε πάλι ἦταν εὐστοχο, ἀμέσως μετά τήν ἐξοδο, νά βλέπει κανείς στόν περίπατο τόν Ἀρχιεπίσκοπο νά συνοδεύεται ἀπό τίς κάμερες τῶν τηλεοπτικῶν μέσων, οἱ ὁποῖες, ἐπιβαλλόταν, νά ἀπομακρυνθοῦν ἀμέσως «ἅμα τῇ ἐμφανίσει των».

Καί ἐνῶ ἐτοιμαζόταν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, μέ τίς εὐχές ὄλων μας, γιά τό ἐπιβεβλημένο, κατά τίς ἰατρικές ὑποδείξεις, ταξίδι του στήν Ἀμερική, ἔρχεται ὁ γνωστός καί πάλι δημοσιογράφος καί θέτει τρία θέματα ὡς ἀμεσες προτεραιότητες τοῦ Ἀρχιεπισκόπου πρό τῆς ἀναχωρήσεώς του (βλ. ΕΛ. ΤΥΠΟΣ 6.8.2007). Καί ἰδού: «Ἡ πρώτη, πού ἀπηχεῖ καί πρόταση τοῦ στενοῦ του περιβάλλοντος, εἶναι νά ἀπευθύνει χαιρετισμούς στούς πιστούς μέσω τηλεοράσεως μέ ἕνα προσωπικό του λόγο πού θά ἐκφωνήσει στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας... Ἡ δεύτερη πρόταση, πού ἐξετάζει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, εἶναι τό γραπτό μήνυμα... πού θά κοινοποιηθεῖ ἐν ὄψει τῆς ἐορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου... Ἡ τρίτη καί τελευταία πρόταση εἰσηγεῖται στόν Ἀρχιεπίσκοπο νά ἀπευθύνει μέσω τῆς Κρατικῆς τηλεοράσεως, τήν Παρασκευή 17 Αὐγούστου (παραμονή, δηλαδή, τῆς ἀναχώρησής του γιά τίς ΗΠΑ) ἕνα σύντομο μήνυμα ἐν εἶδει ἰδιαγγέλματος» πρὸς τόν ἑλληνικό λαό...». Καί προσ-

τίθεται καί τοῦτο στό δημοσίευμα: «Πρό τῆς ἀναχώρησής του ὁ κ. Χριστόδουλος προσπαθεῖ ἐπίσης νά διασφαλίσαι ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν θά μείνει ἀκέφαλη... Ἔτσι, ὁ Μητροπολίτης (πρῶην) Πειραιῶς Καλλίνικος φέρεται νά ἀναλαμβάνει πρωταγωνιστικό ρόλο σέ ἕνα ἄτυπο διευθυντήριο, τό ὁποῖο τύποις θά περιορίζεται σέ διοικητικές καί μόνο ἀποφάσεις...».

Εἶναι νά προβληματίζεται καί νά ἀπορεῖ κανείς διαβάζοντας τά παραπάνω. Αὐτές τίς ἐνέργειες πρέπει νά θέσει ὁ Μακαριώτατος σέ πρώτη προτεραιότητα πρὶν ἀναχωρήσει γιά τό ταξίδι του στήν Ἀμερική; Καί θά σταθοῦμε μόνο στήν τελευταία ἀναφορά τοῦ δημοσιεύματος. Ὁ Μητροπολίτης πρῶην Πειραιῶς Καλλίνικος φέρεται, κατά τό ἴδιο δημοσίευμα, ὅτι ἀναλαμβάνει «πρωταγωνιστικό ρόλο σέ ἕνα ἄτυπο διευθυντήριο»!! Καί ἐρωτᾶται: Δέν ὑπάρχει Ἱερά Σύνοδος; Δέν

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Δεκαπενθήμερο Δελτίο

Ἐκκλησιαστικῆς Ἐνημέρωσης

Κωδικός 2360

Ἰδιοκτήτης-Ἐκδότης

ὁ Μητροπολίτης

Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Διεύθυνση

19011 Αὐλών Ἀττικῆς

Τυπογραφεῖο Κωνσταντίνου Σανιδᾶ

Ἰωαννίνων 6, Μοσχάτο

ISSN 1790-482X

υπάρχει Ἱεραρχία; Καί πρέπει νά στηθεῖ Διευθυντήριο; Καί κάτι ἀκόμη. Ὁ πρῶν Πειραιῶς Καλλίνικος παραιτήθηκε ἀπό τὰ ὑποδεέστερα, θά μπορούσε νά πεῖ κανεῖς, καθήκοντα τοῦ Μητροπολίτη «διά λόγους ὑγείας». Τώρα λοιπόν μέ βεβαρυμένη ὑγεία θά ἀναλάβει «πρωταγωνιστικό ρόλο» στό διευθυντήριο; Καί ἐπί πλέον, θά μπορέσει τώρα νά συνεργασθεῖ μέ τὰ λοιπά μέλη τοῦ διευθυντηρίου, ὅταν ὀρισμένα ἀπ' αὐτά κυριολεκτικά τὰ κατακεραύνωνε κατά τό πολύ πρόσφατο παρελθόν μπροστά στίς κάμερες τῶν τηλεοράσεων;

Ὅσα παραπάνω παρατέθηκαν, μέ καλόπιστη καί καθόλου ἐπικριτική διάθεση, δέν μειώνουν οὔτε ἀμβλύνουν τή συμπάθειά μας γιά τή βαρειά, πράγματι, δοκιμασία, πού ἐπέτρεψε ὁ Κύριος στόν Ἀρχιεπίσκοπο. Θέλουμε ὅμως νά καταστήσουμε σαφές ὅτι σ' αὐτές τίς περιπτώσεις ἀσθενείας, εἰδικά κορυφαίων πνευματικῶν ἡγετῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, πρέπει νά εἴμεθα ἰδιαίτερα προσεκτικοί. Προέχει νά κινούμεθα μέ ὀρθό ἐκκλησιαστικό φρόνημα, ὥστε καί οἱ ἴδιοι νά προβληματίζονται ἀπό τή δοκιμασία τῆς ἀσθενείας καί τό ποιόνιο νά παραδειγματίζεται ἀπό τίς δικές τους συμπεριφορές καί τή δική τους στάση.

Συν.

«... ἡ τῆς ὑπερηφανίας ἀντισέρχεται νόσος. καί ταπεινόν εἶναι κρίνοντες τό φυλάσσειν ἐφ' ἑαυτῶν τήν τάξιν ἐφ' ἧς ἐτάχθησαν, εἰσωθοῦσιν ἑαυτούς εἰς τό

τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα παρῶσασθαι τούς παρά τοῦ Θεοῦ τήν λειτουργίαν ταύτην λαχόντας φιλονεικήσαντες. οἱ χάσματι ὑποληφθέντες ἐξηφανίσθησαν. τό δέ ὄσον ὑπέρ γῆς ἦν τοῦ τοιοῦτου συντάγματος, κεραυνοῖς κατεπρήσθη, διδάσκοντος, οἶμαι, τοῦ λόγου διά τῆς ἱστορίας ὅτι πέρας ἐστὶ τῆς καθ' ὑπερηφανίαν ἐπάρεως ἢ εἰς τό ὑπόγειον κάθοδος».

(Γρηγορίου Νύσσης: Περὶ ἀρετῆς, ἦτοι εἰς τόν βίον τοῦ Μωϋσέως II.).

(...Μπαίνει ἡ ἀρρώστια τῆς ὑπερηφανείας. Καί, κρίνοντας ὅτι εἶναι ταπεινό, νά κρατοῦν γιά τόν ἑαυτό τους τήν τάξη, στήν ὁποία τάχτηκαν, σπρώχνουν τούς ἑαυτούς τους στό ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀφοῦ παλέψουν νά διώξουν ἐκείνους, πού εἶχαν τοποθετηθεῖ στή θέση αὐτή ἀπό τό Θεό. Καί αὐτοί, ἔπεσαν σέ λάκκο καί ἐξαφανίστηκαν. Καί ὅ,τι ἀπό τό τέτοιο διοικητικό σύστημα ἐξεῖχε, πάνω ἀπό τή γῆ καί ἦταν διακεκριμένο, κατακάηκε ἀπό κεραυνούς. Καί νομίζω, ὅτι μέ ὅλα αὐτά, διδάσκει ὁ λόγος διά μέσου τῆς ἱστορίας, ὅτι τό τέλος τῆς ἔπαρσης, πού ἐκτρέφεται ἀπό τήν ὑπερηφάνεια, εἶναι ἡ κάθοδος στό ὑπόγειο τῆς ἀφάνειας).